

Autorka scenariusza: Beata Lasocka

Scenariusz lekcji języka polskiego
opracowany na podstawie podręcznika do kształcenia literackiego i językowego
dla klasy czwartej szkoły podstawowej
Słowo za słowem autorstwa Marii Nagajowej

Temat: „Powrócisz tu, gdzie nadwiślański brzeg ...” tworzymy portret ojczyzny.

Czas trwania zajęć: 90 minut

Miejsce zajęć: sala lekcyjna

Jestem nauczycielką języka polskiego w szkole podstawowej. Od początku swojej pracy przywiązuję dużą wagę do poszukiwania nowych rozwiązań metodycznych dotyczących niemal wszystkich sfer mojej zawodowej działalności. W tym celu stosuję różnorodne formy i metody pracy. Przede wszystkim te, które aktywizują poczynania moich wychowanków, uczą ich odpowiedzialności oraz kształtują postawy poszukujące.

Niniejszy scenariusz lekcji przygotowałam z myślą o czwartoklasistach. Są to zajęcia realizujące zadania wynikające ze ścieżki edukacyjnej „Wychowanie patriotyczne i obywatelskie”. Jednocześnie mają kształtować umiejętności polonistyczne i międzyprzedmiotowe.

Mam nadzieję, że przygotowana przeze mnie propozycja jest sposobem na zaangażowanie w pracę wszystkich uczniów, a zarazem da im możliwość nabywania nowych umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia.

Cele:

Uczeń umie:

- poprawnie artykułować grupy spółgłoskowe,
- wskazywać wyrazy bliskoznaczne do wyrazu *ojczyzna*,
- wskazać w wierszu: nadawcę, odbiorcę, strofę, wers, rym, epitet,
- wskazać odpowiedni cytat,
- dokonać selekcji informacji,
- zredagować krótką informację nt. wybranego miejsca w Polsce,
- określić położenie Polski na mapie Europy,
- poprawnie pisać nazwy geograficzne,
- współpracować w grupie,
- prezentować dorobek grupy,

Formy pracy: praca z całą klasą, praca w grupach, indywidualna praca uczniów,

Metody pracy: asocjogram, praca z tekstem literackim i instrukcją, dyskusja ukierunkowana,

Pojęcia kluczowe: ojczyzna, wiersz, strofa, wers, rym, epitet, wielka litera, nadawca, odbiorca,

Środki dydaktyczne:

- nagranie piosenki pt. *Powrócisz tu* w wykonaniu I. Santor,
- zestaw ćwiczeń z dykcji,
- kartki z instrukcjami,
- utwór pt. *Polska* A. Słonimskiego,
- mapa Europy,
- plansza z konturem Polski,
- słownik wyrazów bliskoznacznych,
- encyklopedie,
- kartki z informacjami zwrotnymi,
- zdjęcia (widokówki) ciekawych miejsc w Polsce,

Tok lekcji:

Lp.	Etapy zajęć	Działania nauczyciela	Działania uczniów	Przew. czas	Standardy wymagań
I	Zaangażowanie (uczniowie siedzą w kole)	<p>N. wita wszystkich uczniów, a następnie podaje zestaw ćwiczeń do dykcji;</p> <ul style="list-style-type: none"> – barszcz czerwony, – dom Marka, – zwój jedwabiu, – marsz szczepu, (zał.1) 	<p>U. powtarzają z uwzględnieniem różnych stanów emocjonalnych (np. złość, zdziwienie, radość, obojętność, itp.)</p>	2 min	2.4
		<p>N. prosi uczniów o zamknięcie oczu i wysłuchanie nagrania piosenki <i>Powrócisz tu</i> w wykonaniu Ireny Santor</p>	<p>U. słuchają nagrania</p>	3 min	
		<p>N. pyta uczniów o skojarzenia dotyczące wysłuchanej piosenki (tak kieruje wypowiedziami uczniów, aby pojawiło się pojęcie ojczyzna).</p>	<p>U. swobodnie wypowiadają się, podają swoje skojarzenia, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ktoś jest daleko od ojczyzny. – Tęskni za przyrodą ojczystą. – Chciałby wrócić, bo kocha ojczyznę. 	5 min	

II.	Badanie	<p>N. dzieli klasę na trzy grupy (drogą losową rozdaje kartki w trzech kolorach).</p> <p>Każdej grupie wręcza kartkę z instrukcją. (zał.2)</p>	<p>U. losują karteczki i zajmują odpowiednie miejsca w sali.</p> <p>Lider jednej z grup odczytuje instrukcję.</p> <p>U. pracują w grupach, korzystając ze słowników wyrazów bliskoznacznych</p>	7 min	1.1.c
III.	Prezentacja	<p>N. prosi uczniów o przedstawienie dorobku grupy.</p> <p>N. pyta uczniów, jak nazywa się ich ojczyzna.</p>	<p>Lider grupy prezentuje zgromadzone przez zespół wyrazy bliskoznaczne do wyrazu <i>ojczyzna</i>, np. kraj ojczysty, państwo, macierz, gniazdo rodzinne.</p> <p>U. odpowiadają, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nasza ojczyzna to Polska. – Moją ojczyznę jest Rzeczpospolita Polska. 	3 min	4.1
		<p>N. prosi uczniów o wskazanie Polski na mapie Europy i określenie jej położenia geograficznego.</p>	<p>U. pokazują Polskę na mapie Europy i określają jej położenie geograficzne np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Polska leży nad Morzem Bałtyckim – Jej południowym sąsiadem jest Republika Czeska. – Na zachodzie graniczy z Niemcami. 	5 min	1.3.b
IV.	Badanie	<p>N. prosi uczniów o wysłuchanie wiersza pt. <i>Polska</i> autorstwa A. Słonimskiego</p> <p>Odczytuje wiersz.</p>	<p>U. słuchają utworu.</p>	10 min	

V.	Prezentacja	<p>N. rozdaje grupom kartki z instrukcją i prosi o wykonanie zadania zgodnie z jej treścią (zał. 3)</p> <p>N. prosi uczniów o zaprezentowanie przygotowanych informacji.</p>	<p>U. odczytują głośno instrukcję (wybrana osoba z jednej grupy).</p> <p>Pracują w grupach.</p> <p>U. prezentują efekty swojej pracy, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> – W wierszu mówi dorosły człowiek do dziecka. – Nadawcą w wierszu jest dorosły Polak. – Odbiorcą słów jest dziecko, młody Polak. – Tematem wypowiedzi jest Polska, to, gdzie się znajduje, np. „w szumie gołębi”, „w książce poety”, „w każdym wiernym sercu Polaka” <p>U. wskazują epitety, np. „ niewymierzona kraina”, „dobry uczynek”, „codzienna praca” itp.</p> <p>U. określają budowę wiersza (podział na strofy, wersy, występowanie rymów i ich rodzaje), np.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wiersz pt. <i>Polska</i> zbudowany jest z czterech strof, każda składa się z czterech wersów. – W wierszu występują rymy, np. „mapach-zapach” „rynku-uczynku” (dokładne) i „leży-wierzył” (niedokładne). 	6 min.	<p>1.1.b</p> <p>1.2.a</p> <p>1.2.b</p>
----	-------------	--	---	--------	--

VI.	Przekształcanie	<p>N. podaje temat lekcji i zapisuje go na tablicy. Temat: „Powróćisz tu, gdzie nadwiślański brzeg” – tworzymy portret ojczyzny.</p> <p>N. prosi uczniów o zapisanie na karteczkach skojarzeń z wyrazem <i>ojczyzna</i></p>	<p>U. zapisują temat w zeszytach.</p> <p>U. zapisują skojarzenia.</p>	4 min.	2.5.c
VII.	Prezentacja	<p>N. prosi uczniów o odczytanie zapisanych skojarzeń.</p>	<p>U. odczytują, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> – miłość ojczyzny, – dom ojczysty, – patriotyzm, – Polska, itp. 	5 min.	
VIII.	Przekształcanie	<p>N. rozdaje grupom instrukcje i prosi o ich dokładne przeczytanie (zał.4)</p> <p>N. obserwuje pracę poszczególnych grup.</p>	<p>U. wybrana osoba głośno czyta instrukcję, następnie grupy przystępują do wykonania zadania.</p>	15 min.	4.1
IX.	Prezentacja	<p>N. prosi liderów kolejnych grup o przedstawienie dorobku zespołu.</p> <p>N. zwraca uwagę na poprawną pisownię nazw geograficznych.</p>	<p>U. liderzy podchodzą kolejno do planszy z konturem Polski i przyklejają fot. w odpowiednich miejscach. Podpisują nazwy miast.</p> <p>U. formułują zasadę ortograficzną, stosują ją w zapisie, np. Zakopane, Kraków, Góry Stołowe, itp.</p> <p>U. inne osoby z grupy odczytują informacje o prezentowanych przez grupę zakątkach Polski, np.:</p>	15 min.	4.1 2.3

X.	Refleksja	<p>N. zapisuje polecenie pracy domowej na tablicy, wyjaśnia je.</p> <p>Praca do domu</p> <p>Wyobraź sobie, że prowadzisz korespondencję z kolegą (koleżanką) z innego kraju. Napisz do niego (niej) list, w którym przedstawisz jeden z zakątków Polski i zachęcisz do jego zwiedzenia. Pamiętaj o zasadach redagowania listu oraz pisowni wyrazów typu: Cię, Ciebie, Twojej, Tobie...itp.</p> <p>Na napisanie listu masz tydzień.</p> <p>N. rozdaje kartki z informacją zwrotną i prosi o jej uzupełnienie, np. „Dzisiejsza lekcja była dla mnie...”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zakopane jest stolicą polskich Tatr. Jest głównym ośrodkiem sportów zimowych i turystyki. Przez cały rok w Zakopanem można spotkać wielu turystów i amatorów górskich wspinaczek. – Kraków to dawna stolica Polski. Leży na południu kraju nad rzeką Wisłą. Odwiedzając to miasto, można zwiedzić Wawel, Sukiennice i kościół Mariacki. <p>U. zapisują polecenie do zeszytu.</p>	10 min.	2.1.f
----	-----------	---	---	---------	-------

		N. wysłuchuje informacji zwrotnych, dziękuje uczniom za aktywny udział w lekcji i zaangażowanie w pracę grupy, ocenia słownie pracę klasy.	U. uzupełniają informację zwrotną, następnie ją odczytują.		
--	--	--	--	--	--

Załącznik nr 1

Zestaw przykładowych wyrażeń do ćwiczenia dykcji na lekcji języka polskiego. Uczniowie powtarzają z uwzględnieniem różnych stanów emocjonalnych, np.

- barszcz czerwony,
- dom Marka,
- zwój jedwabiu,
- marsz szczepu,

Załącznik nr 2

1. Wybierzcie szefa (lidera) grupy, który pokieruje Waszą pracą i osobę, która będzie zapisywała to, co zrobicie.
2. Lider czyta całej grupie tekst instrukcji.
3. Pracujcie, wspólnie ustalając rozwiązania problemów.
4. Na wykonanie zadania macie 4 min Na prezentację 1 min
5. Szanujcie czas!

Zadanie dla was.

- W słowniku wyrazów bliskoznacznych odszukajcie wyrazy bliskoznaczne do wyrazu *ojczyzna*.

Załącznik nr 3

1. Pracujcie w grupie według zasad obowiązujących przy poprzednim zadaniu.
2. Na wykonanie zadania macie 6 minut.

Zadanie dla was.

- Określcie nadawcę i odbiorcę w wierszu A.Słonimskiego.
- Określcie temat wypowiedzi. Podajcie potwierdzający wasze zdanie cytat.
- Powiedzcie, jak zbudowany jest ten wiersz. Zwróćcie uwagę na ilość zwrotek, wersów, rymy (przykłady).
- Wskażcie w tekście wiersza epitety.

Załącznik nr 4

Macie przed sobą trzy fotografie, które przedstawiają wybrane zakątki naszej ojczyzny. Waszym zadaniem jest:

- rozpoznanie i poprawne nazwanie miejsca,
- odszukanie informacji o tym miejscu w encyklopedii i wybranie tych, które są waszym zdaniem najważniejsze – macie na to 15 minut,

- umieszczenie fotografii w odpowiednim miejscu na planszy przedstawiającej kontur Polski i poprawne wpisanie nazwy (w razie kłopotów z lokalizacją, pomóżcie sobie mapą Polski).
- zapoznanie klasy z ciekawostkami na temat prezentowanego przez was miejsca – na wykonanie drugiej części zadania macie 5 minut.

Uwaga! Każda z trzech grup dostaje inny zestaw zdjęć, np.

- grupa I – Kraków-Sukiennice, Gdańsk-pomnik Neptuna, Karpacz-kościół Wang.
- grupa II – Warszawa-Łazienki, Poznań-Ratusz, okolice Olsztyna-panorama jezior.
- Grupa III – Zakopane-widok Giewontu, Lublin-zamek, Biskupin.

Komentarz metodyczny:

Mimo iż na co dzień pracuję z podręcznikiem Hanny Dobrowolskiej *Jutro pójde w świat*, często sięgam z moimi uczniami do wiersza A.Słonimskiego *Polska* zamieszczonego w książce Marii Nagajowej *Słowo za słowem*.

Uważam, że zaproponowana przeze mnie lekcja może rozpocząć cykl spotkań z edukacji patriotycznej i obywatelskiej. Jest też świetnym wprowadzeniem do szeregu zajęć o tematyce wakacyjnej. Może też być wykorzystana jako baza do ustalenia trasy letniej wędrowki po Polsce.

Temat lekcji pozwala wykazać się nie tylko wiadomościami czysto polonistycznymi, daje również szansę uczniom interesującym się przyrodą, geografją, czy historią.

Zaproponowałam głównie pracę w grupie, gdyż z doświadczenia wiem, że właśnie ta forma jest bardzo przez uczniów lubiana. Stanowi ona okazję do aktywnej pracy nie tylko dzieci zdolnych. Każdy może znaleźć w instrukcji satysfakcjonujące go zadanie.

Ponieważ realizuję temat na jednych z końcowych zajęć w roku szkolnym, uczniowie są już na dobre wdrożeni do pracy w grupach (posiedli tę umiejętność w I etapie edukacyjnym) i właściwie nie mają problemów z zastosowaniem się do instrukcji. W celu lepszego jej zrozumienia, przed przystąpieniem do wykonania zadania, jeden uczeń głośno odczytuje instrukcję (wszystkie grupy otrzymują takie same polecenia).

Lekcja jest też świetną okazją do sprawdzenia umiejętności nabytych i doskonalonych w ciągu całego roku szkolnego – umiejętność pisania listu, znajomość i stosowanie zasad ortograficznych, umiejętność pracy z tekstem literackim i działania w grupie. Pozwala połączyć uczniom wiedzę z różnych dziedzin i wykorzystać ją w ciekawy dla nich sposób.

Bibliografia:

1. E. Brudnik, A. Moszyńska, B. Owczarska *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie: przewodnik po metodach aktywizujących*, Kielce: Zakład Wydawniczy SFS, 2000
2. E. Kędracka-Feldman *Aktywizować? ależ to całkiem proste: wybrane metody i techniki aktywizacji uczniów*, wyd. 2, CODN, Warszawa 1999.

Wykaz wykorzystanych dodatkowo tekstów:

1. „Powrócisz tu” – piosenka w wyk. I.Santor, autorstwa P.Figla i J.Kondratowicza